

Museivännan

Nr 3 2010 (15) redaktör Sven Bertilsson tfn 018-320372, 0705 321222

Fältövning Berlin 6 – 9 september

Den 6 september samlades nio man ur museets projektgrupp på Arlanda för att på egen bekostnad flyga till Berlin- Schönefeld, där vi möttes av övningsledaren Lars Navander. Syftet med övningen var att:

- Studera tysk ledning och ledningssystem under andra världskriget
- Studera sovjetisk ledning och ledningssystem under Kalla kriget
- Orientera om östtysk nationell ledning
- Orientering om slutstriderna mars-april 1945

Övningsledaren tar emot på Berlin-Schönefeld

Vi serveras öl på Vogeltränke

I två leasade bilar for vi söderut till Zossen – Wünsdorf, där vi inkvarterades i Gasthaus Vogelsang, ett litet värdshus, där vi var i stort de enda gästerna. Där började vi med en stor stark, sedan middag på zur Vogeltränke och

Navanders genomgång av nästa dags sevärdheter. Vi fick veta att i Zossen hade tyska armén sitt högkvarter OKH, men även delar av OKW (Fst). Den högsta krigsledningen låg i Berlin, där Hitler residerade och la sig i allt. Efter kriget tog Sovjet över anläggningarna och installerade sin krigsledning där, men först förstörde de tyskarnas anläggning enligt Krimavtalet med USA och England.

Nästa dag for vi i ottan till Zossen – Wünsdorf. Det var en jätteanläggning en g-platsernas gpl. Området var indelat i fem sk militärstäder med massvis av kaserner. Många var tyska, många sovjetiska. De flesta var öde, men ett flertal var ombyggda till civila bostäder.

Övergiven tysk kasern

Kasern ändrad till bostäder

Själva OKH var 12 stora betongbyggnader maskerade som civila bostadshus. Detta område benämndes Maybach 1. Där tjänstgjorde 3796 stabsmedlemmar, 739 vaktpersonal och 748 betjäningsspersonal. Byggnaderna var nu sprängda. Vår ciceron pekade ut i vilka hus planeringen för invasionen i Polen, Frankrike och Ryssland hade genomförts. Dessa byggnader hade även en våning under jord och förbindelse med sambandsbunkern kallad Zeppelin. Denna bunker var i tre våningar under jord. Den var inte nedsprängd i urberget som i Sverige, utan nedgrävd och gjuten i metertjock betong. Nedgångarna till bunkern var camouflerade som civila bostäder. Amerikanerna hade försökt bomba anläggningen, men den enda skada de gjorde var att ödelägga ett barackläger för vad vi kallar sambandslottor. Ryssarna hade efter kriget fyllt denna väldiga anläggning med vatten efter att först plockat bort allt av värde. Då Kalla kriget blev som hetast pumpades vattnet bort och anpassades av ryssarna till krigsstab. Ryssarna hade också byggt en ny anläggning för 16.flygarméns stab.

I området fick vi se några märkvärdiga betongtorn, som såg ut som raketer. Dessa var skyddsrum som börjat byggas redan 1936. Redan då visste tydligen Hitler vad som komma skulle. I området Zossen – Wünsdorf byggdes totalt 19 torn, avsedda för de civilanställda i militärkomplexet. Av dessa har hittills 12 sprängts och de resterande sju ska bevaras för utställnings- och andra ändamål. Tornen var 25 m höga och inredda i nio våningar. På kvällen var det som kvällen innan. Öl, middag och genomgång av övningsledaren vad som väntade oss nästa dag.

Sprängd stabsbyggnad i Mybach 1

Vår ciceron visar hur nedgångarna maskerades

1

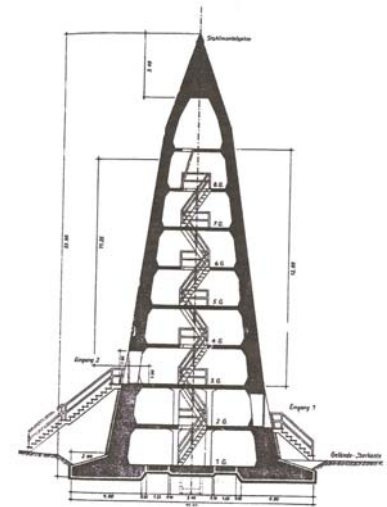
F d tyska pansarskolan, sedan Sovjets högkvarter

Synlig del av rörpostsystemet

Sprängt torn inne i ett civilt bostadsområde

Dag 3

Denna dag började med bilfärd till Seelowhöjderna, där ett stort sovjetiskt segermonument stod på den högsta höjden. Vid slutstriden om Berlin hade ryssarna stannat upp på Oders östra strand för att reorganisera sig och föra fram förnödenheter. Det var ingen dålig upprustning. Den bestod av tre armégrupper, eller fronter. Det var flera miljoner man och tusentals med stridsvagnar. Stalins order var: Ta Berlin, bry er inte om förluster. Det skall vara klart på två dagar! Från Seelowhöjden kunde vi se ett stort vattensjukt område, som sträckte sig fram till Oder. Tyskarna hade rafsat ihop det sista de hade av manskap, unga pojkar, gamla gubbar, flygare och matroser. Tre arméer. Trots det var styrkeförhållandet 1 till 10 till rysk favör. Det tog marskalk Zjukov fyra dagar att ta Berlin med enorma förluster både på tysk och rysk sida. Där på Seelowhöjden hade vi ett litet krigsspel där Lars Navander spelade Hitler, Olle Stedt Stalin, Hans Andersson marskalk Zjukov och Jerker Thorell general Busse, 9.arméns befälhavare. Håkan Palm fick en mindre roll som general Wenck, 12.arméns chef.

Efter spelet for vi riksväg 1, den väg som huvuddelen av de ryska stridsvagnarna använde, till Küstrin alldeles innanför gränsen till Polen. Vi såg då den breda floden Oder och dess broar, vilka under kriget förstördes av tyskarna för att stoppa ryssen.

För den som vill veta mer om dessa strider rekommenderar jag boken Nionde arméns undergång av Niclas Sennerteg. Den finns i pocketupplaga.

Nästa anhalt var Östtysklands atomsäkra strategiska ledningsplats i Harnekop nordöst om Berlin. Denna anläggning var ganska intakt. Nedgrävd i tre våningar under jord. I ett slott i Harnekop hade general Berlin sin stabsplats under kriget men slottet är numera helt förstört. Där gjorde Hitler sitt enda besök vid fronten 1945.

Slottet i Harnekop. F d general Berlins stab

F d östtysk stabsbyggnad

Ännu en anläggning stod på agendan. Den låg en knapp mil från Harnekop, och var en del av Warszawapaktens strategiska ledningsplatser. Denna var en modern radiolänkanläggning med troposcatterförbindelser till Rostock och Dresden och sedan vidare över hela Östeuropa. Anläggningen hade givetvis varit mycket hemlig och omgiven av ett 10kV elstängsel. Den hade kostat många miljoner, men kom endast att vara i drift i tre månader. Sedan upphörde WP och Östtyskland. Därefter hade allt rivits ut och skingrats. Anläggningen hade sedan övertagits från Bundeswehr av ett gäng idealister, lik oss, som återuppbyggt allt som tidigare och även fått det att fungera. Heder åt sådana grabbar. Vi kom överens om att försöka ha ett utbyte med dem. De skänkte oss en östtysk fälttelefon som minne.

10 kV stängslet runt anläggningen

Östtyskt atomsäkert mobförråd

Radiofordon

Mobila troposcatterfordon

Östtysk signalmateriel

Nästa dag, den sista, började med en genomgång av dagens program. Den skulle handla om 9.arméns undergång, "Slakten vid Halbe". Men först fick vi en orientering om de tyska signaltrupperna, Nachrichtentruppen.

Hitler hann knappt bli rikskansler förrän han började förbereda för Lebensraum, d v s att ta över stora områden i öster, där tyska bönder skulle ta över jordbruket och där han själv skulle njuta sin ålderdom på Krim vid Svarta havet. Det slaviska folket i området skulle utrotas eller arbeta som slavar åt Herrefolket.

En enorm upprustning började, där pansartrupperna och signaltrupperna skulle ha huvudrollen. Signaltrupperna skulle naturligtvis inte strida utan se till att sambandet fungerade. En "fjärde försvarsgren" inrättades, Riksposten. Denna var en sammanslagning av postverket och telegrafverket. Denna fick i uppgift att bygga ut ett enormt kabelnät över hela Tyska riket och de sedan annekterade områdena Österrike och Böhmen-Mähren (Tjeckien).

Zossen-Wünsdorf sammanbands med Rikskansliet i Berlin (Hitler), Överkommandot för flygvapnet (Göring), Överkommandot för Marinen (Dönitz) en reservstab i Thüringen benämnd "Olga" samt Högkvarteret i Ostpreussen, platsen för 20 juliattentatet 1944.

Efter denna genomgång städade vi ur rummen och satte oss i bilarna för att åka till Halbe, som låg ett par mil öster om vår förläggning på andra sidan motorvägen mellan Berlin och Dresden. Där fick vi en genomgång av vilken fruktansvärd slaktplats detta varit bara några dagar före krigsslutet. Nionde armén hade blivit omringad av ryssarna och försökte här göra en utbrytning mot väst. Över 40 000 döda låg i travar på marken. Det var omväxlande civila flyktingar, tyska och ryska soldater. I närheten finns en krigskyrkogård med gravstenar, på vilka det på de flesta står Unbekannt. Det hittas fortfarande likrester i skogarna som begravs på krigskyrkogården. Makabert.

Byn Halbe, där det låg över 40 000 döda i högar

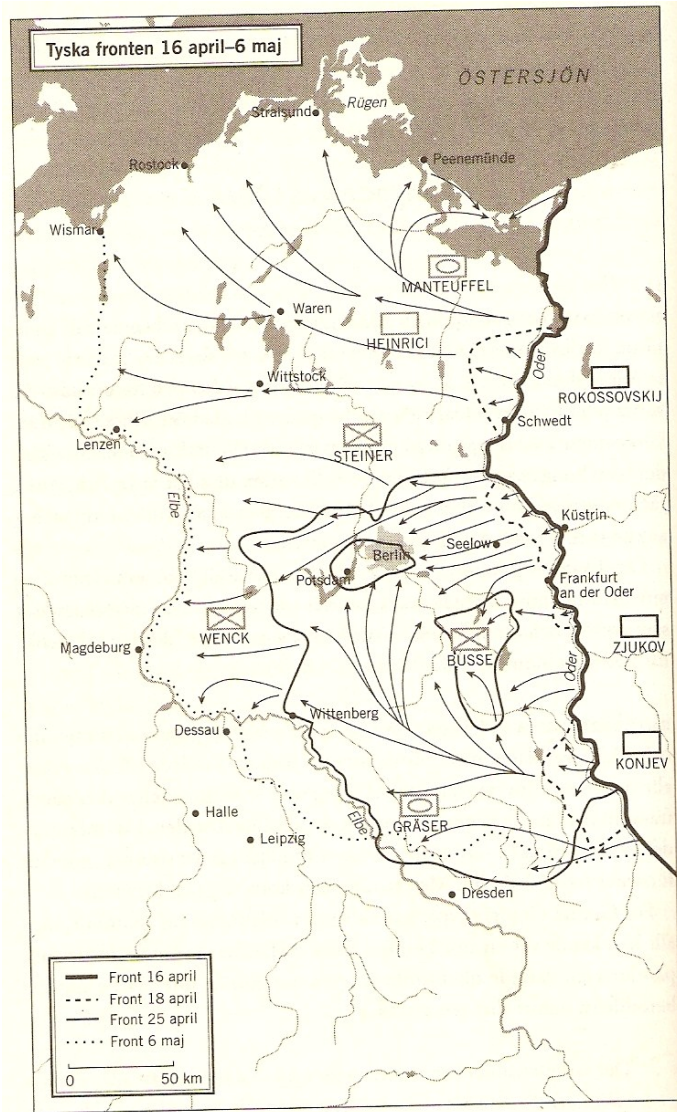
Krigskyrkogården

Det var dags att lämna Halbe och de dystra minnena där. Färden gick sedan till Berlin Schönefeld med destination Arlanda.

Jag vill speciellt tacka Lars Navander för en mycket intressant fältövning. Vi är alla dåliga på tyska – utom Jerker Thorell. Han klarar språket jättebra efter att som ung student jobbat i Berlin för att läsa upp sin tyska.

Förutom de ovan nämnda övningsbefälhavarna deltog Anders Gustafsson, Kalle Mård, Kenneth Johansson, Roland Plan och undertecknad.

Seelowhöjden med karta över slaget.

Överst det Sovjetiska segermonumentet.

I mitten studeras slaget. General Busse ser bekymrad ut, medan marskalk Zjukow studerar kartan med sina tekniska rådgivare. I bakgrunden ryska gravstenar.

Nederst en rysk stridsvagn T 34